

De toegankelijkheid van evenementen in Vlaanderen

Een stand van zaken en de rol van Intro vzw

↳ BART PARMENTIER

Het voorbije decennium kende de evenementensector een enorme boost. Ook personen met een handicap willen deelnemen aan het groeiende aantal evenementen, maar botsen vaak op ongemakken. Intro vzw wil deze hindernissen uit de wereld helpen. Jaarlijks maakt deze vzw enkele honderden evenementen toegankelijk voor mensen met een handicap. Dit topic kreeg de afgelopen maanden veel aandacht door de onduidelijkheid over de middelen waarover Intro in de toekomst zal beschikken.

Hoe is het gesteld met de toegankelijkheid van evenementen in Vlaanderen? Wat betekent de toegankelijkheid van evenementen voor personen met een handicap? Hoe kan de toegankelijkheid van evenementen worden bevorderd en wie speelt welke rol? Hoe kunnen de resultaten structureel worden verankerd? In dit artikel zoeken we een antwoord op deze vragen.

TOEGANKELIJKHEID IN VLAANDEREN ANNO 2011

Eerder ratificeerde België het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.^[1] In dit akkoord zijn toegankelijkheid (artikel 9) en de deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport (artikel 30) belangrijke items. Het recht op toegankelijke evenementen krijgt bijgevolg een officieel karakter.

Bovendien is volgens de Antidiscriminatiewet van 10 mei 2007 'het ontbreken van redelijke aanpassingen voor de persoon met een handicap onrechtvaardig. Een redelijke aanpassing compenseert de negatieve gevolgen van een onaangepaste omgeving en laat een persoon met een handicap toe om, zoals iedereen, deel te nemen aan een activiteit.'^[2]

Deze regelgeving sluit perfect aan bij de behoeften van personen met een handicap: zij willen meer dan ooit deelnemen aan het maatschappelijke leven. Evenementen, waar dat sociale leven – naast entertainment en cultuur – een zeer belangrijke plaats inneemt, winnen dan ook aan aantrekkingskracht bij deze bevolkingsgroep.

Het was deze werkelijkheid die in 1999 de eerste fundamenten legde voor wat in 2002 Intro zou worden. Het initiatief is niet toevallig ontstaan in de schoot van een gebruikersorganisatie. Een rondvraag van KVG vzw bij personen met een handicap leerde ons dat er heel wat noden en vragen waren van mensen met een beperking rond de toegankelijkheid van evenementen. Deze behoeften zijn dan ook nog steeds de belangrijkste richtingaanwijzer voor Intro vzw.

De roep om toegankelijke evenementen klonk in het voorbije decennium steeds luid, wat leidde tot een snelle groei van de activiteiten van Intro. Ook het enthousiasme van diverse organisatoren en de steun van enkele overheden en beleidsmakers brachten de activiteiten van Intro in een stroomversnelling.

En ook nu, op het moment dat de toekomst van Intro vzw wordt bedreigd omdat de nodige middelen ontbreken, laten vele mensen met een handicap hun stem horen. Zo kreeg een recent initiatief op Facebook^[3], waar mensen met een handicap pleiten voor een oplossing voor Intro, op korte tijd een duizendtal steunbetuigingen. Vooral de vele betrokken reacties van mensen met en zonder handicap bevestigen de behoefte aan toegankelijke evenementen.

Mensen met een beperking willen net nog meer toegankelijke evenementen. Ook al is er in de voorbije jaren veel ten goede veranderd, nog steeds botsen zij dikwijls op problemen. In de voorbije jaren was er niet enkel aandacht voor een kwantitatieve uitbreiding. In overleg met mensen met een handicap en met de evenementensector zocht Intro naar geschikte toegankelijkheidsoplossingen. Duidelijke richtlijnen, die werden vevat in een nieuwe brochure vol toegankelijkheidstips en specifieke diensten, moeten leiden tot nog meer en beter toegankelijke evenementen.

ROL VAN DE OVERHEID

In het VN-verdrag en in de Antidiscriminatiewet komen, zoals reeds vernoemd in dit artikel, ook de evenementen aan bod. Maar deze regelgevingen zijn vrij algemeen en daarom ook weinig richtinggevend voor deze sector. Duidelijke richtlijnen of een aanvullend wetgevend kader kunnen deze regelgeving concreter en meer afdwingbaar maken.

De overheid heeft een voorbeeldfunctie. Diverse overheden zijn op velerlei manieren betrokken bij de organisatie en/of de ondersteuning van evenementen. Het lijkt ons

logisch dat er zo veel mogelijk mensen naar deze evenementen (kunnen) komen. Daarom is het noodzakelijk dat de overheid zichzelf normen oplegt en toegankelijkheidsvoorwaarden opneemt in haar regelgeving.

De Antidiscriminatiewet van 10 mei 2007 stelt dat 'een aanpassing zeker niet onredelijk kan zijn als de belasting ervan in voldoende mate wordt gecompenseerd door bestaande maatregelen. Het betreft hier maatregelen in het kader van het gevoerde overheidsbeleid inzake personen met een handicap.'^[4] Wanneer dus de overheid zelf initiatief neemt om de toegankelijk van evenementen te garanderen, dan kan ze bijgevolg ook engagementen van deze sector verwachten. De overheid zal daarbij moeten bepalen welke inspanningen ze van de eventensector verwacht en welke inspanningen ze zelf zal leveren.

Bovendien is een inclusief beleid wenselijk: de aandacht voor toegankelijkheid verdient de aandacht van verschillende beleidsdomeinen. Deze beleidsmakers stemmen bij voorkeur hun inspanningen op elkaar af. De open coördinatiemethode is alvast een stap in de goede richting. De Vlaamse overheid hanteert deze werkmethode om tussen beleidsmakers uit de verschillende beleidsdomeinen gemeenschappelijke doelstellingen voor gelijke kansen vast te leggen.

Er bestaat in het middenveld al heel wat expertise inzake de toegankelijkheid van evenementen. Nu moet het beleid die expertise nog durven gebruiken. Intro vzw biedt dan ook graag haar kennis aan, zodat er meer rekening kan worden gehouden met de wensen en noden van personen met een beperking. Het is bovendien van cruciaal belang dat de overheid het middenveld ondersteunt, zodat deze expertise verder kan worden uitgebouwd en vooral ook ruim kan worden toegepast.

ROL VAN HET MIDDENVELD

Het is dus niet enkel de overheid die een opdracht heeft om de toegankelijkheid van evenementen te bevorderen. Het maatschappelijke middenveld vervult een sleutelrol in de uitvoering van een goed toegankelijkheidsbeleid. Zo ambieert Intro vzw de toegankelijkheid van evenementen te stimuleren en in kaart te brengen. Tegelijk wil deze organisatie komen tot beter toegankelijke evenementen door organisatoren te ondersteunen en specifieke diensten te leveren. Dat maakt voor mensen met een handicap echt wel het verschil.

Daarbij is de laboratoriumfunctie van Intro vzw zeer belangrijk: door geschikte middelen en methodieken te ontwikkelen, wordt die toegankelijkheid meteen een stuk concreter. Om maar een paar voorbeelden te noemen: de ringleiding wordt steeds vaker gebruikt om evenementen toegankelijk te maken voor mensen met een hoorap-

paraat. Dankzij audiodescriptie kunnen blinden en slechtzienden steeds meer naar evenementen. Meer en meer zetten organisatoren tolken Vlaamse Gebarentaal in om hun evenementen 'verstaanbaar' te maken voor doven.

De expertise van Intro vzw blijkt overigens ook nuttig in sectoren die aansluiten bij het werkveld van Intro, maar niet meteen tot de traditionele evenementensector behoren. Zo speelde de organisatie in de voorbije jaren een rol van betekenis bij de opstart en uitbouw van het project Zon, Zee... Zorgeloos, een inclusief project aan de Vlaamse kust dat aandacht besteedt aan de toegankelijkheid van het strand en de directe omgeving.

De noden van personen met een handicap staan centraal in de werking van Intro vzw, onder meer door een ombudsfunctie op te nemen wanneer mensen met een beperking op problemen botsen rond de toegankelijkheid van evenementen. Daarom is het belangrijk om in de toekomst te blijven investeren in de verdere bekendmaking van het aanbod bij mensen met een handicap en in een goede afstemming van de werking op de noden van personen met een beperking.

Intro vzw heeft bovendien de opdracht om aanvullende initiatieven rond de toegankelijkheid van evenementen te ondersteunen en ervoor te zorgen dat de verschillende inspanningen zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd.

Tot slot is het ook zeer belangrijk dat het middenveld een beroep durft te doen op het vrijwillig engagement van mensen. Dit hoeft overigens niet in strijd te zijn met de noodzaak aan professionalisering. Door de inzet van vrijwilligers kan een organisatie als Intro met beperkte middelen toch heel wat realiseren. Een goed vrijwilligersbeleid is voor een organisatie als Intro van zeer groot belang.

ROL VAN DE EVENEMENTENSECTOR

De toegankelijkheid van de Vlaamse evenementensector zou nooit dusdanig kunnen zijn uitgebouwd zonder het engagement van vele organisatoren. We hopen dat dit in de toekomst ook zo blijft.

Het is minstens even belangrijk als het engagement van de overheid en het middenveld.

In dit hoofdstuk sommen we graag enkele concrete voorstellen op die de toegankelijkheid van evenementen in Vlaanderen kunnen bevorderen. We benoemen ze als 'hefbomen' voor een betere toegankelijkheid.

In 2011 zorgde Intro voor de toegankelijkheid van ruim 170 festivals en evenementen. Alleen al op de muziekfestivals werden zo meer dan 4.000 gebruikers bereikt. Op zo'n dertig muziekfestivals zorgde Intro zelf voor assistenten. Jaarlijks zet de organisatie daarvoor enkele honderden vrijwilligers in.

moet echter worden vermeden dat mensen ellenlange procedures moeten doorlopen of telkens opnieuw dezelfde informatie moeten geven.

Om het gebruiksgemak te bevorderen is een algemene database wenselijk. Mensen die daarin geregistreerd staan, kunnen voor een langere tijd van welbepaalde rechten genieten, en de ticketverkopers kunnen die database dan ook raadplegen. Intro vzw kan een dergelijke database opbouwen en beheren in nauw overleg met de overheid. Een goed gecontroleerd systeem zal er tevens voor zorgen dat organisatoren minder met de handrem op rijden. Ze zijn namelijk zeker dat de mensen die van de voorzieningen gebruikmaken er ook echt nood aan hebben.

1. Een toegankelijkheidslabel

Er is behoefte aan een instrument dat de toegankelijkheid van evenementen in kaart brengt en tegelijk een stimulerend effect heeft. Een toegankelijkheidslabel kan daar het geschikte middel voor zijn. Een dergelijk label moet laagdrempelig zijn, met duidelijke en eenvoudige voorwaarden, een duidelijke aanvraagprocedure en geen of beperkte financiële drempels.

Zo'n label moet bovendien garanties bieden. Een goede controle is daarom noodzakelijk.

2. Een database voor gebruikers

Voor diverse voorzieningen op evenementen is een gecontroleerd gebruik wenselijk. Niet alle faciliteiten voor mensen met een handicap op manifestaties zijn onbeperkt. Vandaar dat het belangrijk is om erop toe te zien dat de faciliteiten door de juiste mensen – lees: zij die ze echt nodig hebben – worden gebruikt. De toewijzing van bepaalde voorzieningen kan best gebeuren wanneer de tickets worden besteld. In deze fase moet dan een en ander worden geverifieerd. Tegelijk

3. Een begeleiderspas

Zeer vaak hebben mensen met een handicap nood aan een begeleider. Iemand bij wie ze terecht kunnen voor extra ondersteuning. Soms zorgen organisatoren daar zelf voor, al dan niet in samenwerking met Intro. Soms ook niet. Sommige mensen hebben echter nood aan gespecialiseerde assistentie die enkel persoonlijke begeleiders kunnen bieden. Voor deze mensen is een begeleiderspas zeer zinvol. Momenteel bieden enkele provincies deze begeleiderspas al aan, maar dan enkel voor de eigen inwoners en voor evenementen die in de eigen provincie plaatsvinden. Een ruimer systeem, over de provinciegrenzen heen, kan ongetwijfeld tegemoetkomen aan de wensen van vele mensen met een handicap.

4. Een noodzakelijk structureel beleid

Er is in de voorbije jaren al heel wat gerealiseerd rond de toegankelijkheid van evenementen. We zouden ons in Vlaanderen kunnen verschuilen achter de gedachte dat we al ver staan. Als we deze realisaties in de komende jaren echter niet kunnen omzetten in een structureel beleid, dan is er een zeer groot risico dat de verworvenheden verloren gaan. Toegankelijkheid verankeren in blijvende resultaten gebeurt best in overleg met alle betrokken beleidsdomeinen.

Snelle actie is noodzakelijk: mensen met een handicap hebben terecht heel wat verwachtingen.

OVER DE AUTEUR

Bart Parmentier startte in 1999 als KVG-vormingswerker een initiatief op het toenmalige Folkfestival van Dranouter (nu Festival Dranouter). In de jaren die daarop volgden kon hij dit uitbreiden met vele nieuwe initiatieven. Later kreeg deze werking haar eigen organisatiestructuur, waarvan hij directeur werd.

NOTEN

- [1] Het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, aangenomen op 13 december 2006 door de Verenigde Naties en door België geratificeerd op 2 juli 2009.
- [2] Website van de federale overheidsdienst Sociale Zekerheid. http://handicap.fgov.be/nl/fundamentele_rechten/non_discrimination.htm
- [3] www.facebook.com/intro.outro
- [4] Antidiscriminatiewet van 10 mei 2007, Art.4, 12°